

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 327.88(477)

**О. В. Банчук-Петросова,
О. В. Кравченко,
В. О. Бабіна**

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

У статті на прикладі України та Великобританії проаналізовано публічну дипломатію як ключовий інструмент «м'якої сили» у формуванні міжнародного іміджу держави та її конкурентоспроможності. Досліджено еволюцію поняття «сили» та обґрунтовано, що ефективність зовнішньої політики вимагає синергії «жорсткої» та «м'якої» сили, де публічна дипломатія виступає мостом, що поєднує національні інтереси із міжнародним сприйняттям. На прикладі досвіду України в умовах повномасштабної війни, продемонстровано трансформацію культури та лідерства Президента України у стратегічний ресурс, що забезпечує країні перевагу в глобальній інформаційній війні (кейс мозаїки «Борівітер»). Проведено аналіз британської моделі «м'якої сили», її інституційних основ (British Council, BBC World Service) та стратегічного, довгострокового підходу. Зроблено висновок, що майстерне володіння публічною дипломатією є необхідною умовою для успішного захисту міжнародного іміджу та мобілізації стійкої міжнародної підтримки у XXI ст.

Ключові слова: Великобританія, міжнародний імідж держави, культурна дипломатія, «м'яка сила», політичне лідерство, публічна дипломатія, Україна, міжнародні відносини, дипломатична служба, міжнародна безпека.

DOI 10.34079/2518-1521-2025-15-43-55-68

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Традиційно поняття «сила» у міжнародних відносинах розглядалося переважно крізь призму військової могутності держави. Століттями саме сила армії була фундаментальною основою для відповідних концепцій політичного мислення та зовнішньої політики, як основу «реального суверенітету» (Цюрупа, 2007, с. 48).

Розуміння сили в міжнародних відносинах суттєво еволюціонувало. Сьогодні до ключових складових впливу держави, окрім збройних сил та економічної потуги, відносять «енергетична незалежність, високі технології, космічні проекти, міжнародний авторитет, нові можливості впливу на інші суб'єкти міжнародних відносин через феномен «м'якої сили» (Цюрупа, 2007, с. 48-49).

Дихотомія «сили» у міжнародних відносинах традиційно розділяється на «жорстку силу» (hard power) та «м'яку силу» (soft power). Перша являє собою прямий вплив, що досягається через примус, залякування та використання військової й економічної потужності. На противагу цьому, інструментами «м'якої сили» є непрямі механізми, такі як публічна дипломатія, ідеологія та культура. Ефективність використання цих двох видів сили історично варіювалася. В умовах сучасного інформаційного суспільства «м'яка сила» набуває особливого значення, дозволяючи

державі формувати позитивний імідж і, як наслідок, підвищувати свій міжнародний авторитет та вплив (Савон, 2020, с. 112).

Важливим механізмом реалізації «м'якої сили» є публічна дипломатія, яка безпосередньо спрямована на формування позитивного сприйняття держави іноземною аудиторією та культивування симпатії до її політики та цінностей. Це вкрай необхідно для налагодження довгострокових партнерських відносин та забезпечення підтримки на міжнародній арені.

Водночас, приклади України та інших країн наочно демонструють, що нарощування «жорсткої сили» залишається критично важливим. Важливо пам'ятати, що «м'яка сила» може бути ефективною лише за тієї умови, що держава зберігає потенціал для застосування «жорсткої сили» у разі необхідності. Таким чином, у сучасній стратегії держави ці два види впливу розглядаються не як альтернативи, а як взаємодоповнюючі елементи, де публічна дипломатія слугує мостом між національними інтересами та міжнародним сприйняттям. У цьому контексті, публічна дипломатія набуває особливого значення як ключовий інструмент «м'якої сили» у процесі формування міжнародного іміджу держави та відстоювання її національних інтересів. Вона ґрунтується на принципах класичної дипломатії, міжнародного права та численних міжнародних конвенціях, неухильно дотримуючись загальноприйнятих норм, серед яких: суверенна рівність держав, взаємоповага до незалежності та територіальної цілісності.

Таким чином, у сучасному турбулентному світі ефективного формування та захист міжнародного іміджу держави вимагає глибокого розуміння природи «м'якої сили» та майстерного володіння одним із її інструментів – публічною дипломатією. Актуальність дослідження посилюється необхідністю протидії деструктивним впливам та адаптації дипломатичної практики до нових, часто непередбачуваних, міжнародних реалій.

Метою статті є комплексний аналіз ролі та механізмів публічної дипломатії як важливого інструменту «м'якої сили» у процесі ефективного формування, захисту та просування позитивного міжнародного іміджу держави в умовах сучасного турбулентного та інформаційно насиченого світу, з акцентом на досвіді України та Великої Британії.

Огляд літератури. Аналіз публічної дипломатії як інструменту «м'якої сили» у формуванні міжнародного іміджу держави та її конкурентоспроможності є предметом наукової зацікавленості, особливо в контексті сучасних геополітичних трансформацій та глобальних викликів. Огляд наукових праць дослідників засвідчує консолідовану думку про те, що класичні підходи до визначення державної сили є недостатніми, і вимагається комплексний, стратегічний підхід до використання непрямих механізмів впливу. У фокусі уваги вчених перебуває не лише теоретичне осмислення феномену «м'якої сили», але й практична роль публічної дипломатії у протистоянні деструктивним наративам, зміцненні міжнародного авторитету та забезпеченні стійкості держави в умовах криз.

У статті В. Ємець наголошується, що реалізація національних інтересів вимагає скоординованої взаємодії у всіх сферах, а формування позитивного іміджу держави набуло стратегічного значення. Механізми публічної дипломатії критично важливі для зміцнення міжнародного авторитету та протистояння деструктивним наративам, як це демонструє досвід України під час повномасштабної війни (Ємець, 2023). К. Савон підкреслює, що «м'яка сила» є пріоритетом сучасної політики, оскільки позитивний імідж держави критично впливає на досягнення її міжнародних цілей. Дослідниця обґрунтовує необхідність застосування «розумної сили», яка поєднує військовий

потенціал із мирними інструментами «м'якої сили», що формують світову симпатію (Савон, 2020). Н. Кравчук, О. Луцишин, Д. Андрощук доводять, що публічна дипломатія є стратегічним імперативом зміцнення конкурентоспроможності держави, особливо в умовах геополітичних трансформацій. На прикладі України автори розкривають, що «м'яка сила» виконує мобілізаційну та формотвірну функції під час агресії та має стати ключовим інструментом повоєнного відновлення (Кравчук, Луцишин та Андрощук, 2025). Т. Мірошниченко, М. Писаревський, А. Бабічев та І. Внуков досліджено роль публічної кризи призму глобальних викликів (дезінформація, кризові комунікації), обґрунтовуючи необхідність комплексного підходу у взаємодії урядових і неурядових акторів (Мірошниченко, Писаревський, Бабічев та Внуков, 2025). У публікації І. Єремєєвої досліджено практичні аспекти формування міжнародного іміджу держави через аналіз сучасного державного іміджмейкінгу та визначення впливу дипломатичних технологій. Авторка стверджує, що міжнародний імідж є стратегічним інструментом зміцнення статусу країни на світовій арені, що слугує головним критерієм його ефективності (Єремєєва, 2021).

Отож, науковці наголошують, що формування позитивного іміджу є важливим критерієм ефективності зовнішньої політики, а «м'яка сила» стала помітним пріоритетом діяльності держав. Особлива увага приділяється досвіду України, де публічна дипломатія не лише протистоїть агресії, а й виконує мобілізаційну функцію, розглядаючись як один із інструмент повоєнного відновлення. Подальше дослідження має поглибити розуміння механізмів та інструментів публічної дипломатії, зосереджуючись на комплексній взаємодії державних та недержавних акторів для досягнення стійкого позитивного сприйняття держави у світі.

Виклад основного матеріалу. Категорії «сила», «жорстка сила» та «м'яка сила» посідають центральне місце у стратегіях розвитку сучасної держави. Поява та поширення ідей неолібералізму в глобальному масштабі актуалізували нові виклики для реалізації стратегічних пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики, які вимагають переосмислення змісту та виявів зазначених категорій. Одним із ключових таких викликів стала зростаюча залежність держав від впливу зовнішніх акторів у політичній, економічній та соціальній площинах. Наукове осмислення категорії «сили» в політології та теорії міжнародних відносин відзначається значною різноманітністю інтерпретацій. Класичні підходи акцентували увагу на примусі та вигоді: Т. Гоббс трактував «силу» як інструмент досягнення майбутньої вигоди, Г. Морґентау розглядав цю категорію через призму «влади», а Г. Кіссінджер безпосередньо ототожнював «силу» та «вплив». У свою чергу, Ч. Фрімен визначав «силу» як здатність управляти рішеннями та діями інших суб'єктів. Більш структурні та матеріалістичні визначення надавали вчені, які пов'язували силу з ресурсами та примусом. Зокрема, британський дослідник Е. Карр трактував «силу» як використання матеріальних ресурсів з метою примусити інших до небажаних дій. Схоже визначення надавав і Дж. Стосінджер, який розглядав силу як сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, застосовуваних для впливу на поведінку інших держав. Таким чином, у науковому дискурсі категорія «сили» може бути описана через такі ключові механізми, як примус, підкуп, вплив та симпатія. З огляду на цілісність міжнародно-політичного процесу, найбільш обґрунтованим видається підхід Г. Морґентау, який пов'язує «силу» з поняттям «влади», оскільки саме володіння владою є кінцевим результатом ефективного застосування сили (Савон, 2020, с. 112).

Міжнародна аудиторія сприймає державу крізь призму усталених стереотипів. Тому ефективна публічна дипломатія має подвійну мету: не тільки поширювати цільову позитивну інформацію через медіа, але й забезпечувати системну координацію

(або інтеграцію) дій усіх ключових акторів. До цих акторів належать державні структури, політичні лідери, недержавні організації, впливові корпорації та відомі особистості. Ця комплексна співпраця є основою для бренд-менеджменту зовнішньої політики. В результаті, державні інституції все частіше звертаються до механізмів публічної дипломатії для цілеспрямованої трансформації національного іміджу на міжнародній арені (Ємець, 2023, с. 291).

Сучасні загрози європейській безпеці набувають гібридного характеру, охоплюючи економічну, енергетичну та культурну сфери. Зокрема, дестабілізаційні дії Російської Федерації проявляються у шантажі високими цінами на енергоносії, цілеспрямованих атаках на критичну енергетичну інфраструктуру України та масштабному використанні дезінформаційних кампаній (ботоферм) для просування власних наративів. Ці чинники спричиняють суспільну паніку та мають на меті дискредитацію демократичних інститутів європейського суспільства. Як зазначив у листопаді 2022 р. політолог, директор Центру демократичних принципів (Відень) А. Шеховцов, відповідаючи на питання про «м'яку силу» Росії: «Зараз це лише залякування і шантаж. Ніякої «м'якої сили» росіяни більше не використовують. Раніше вони намагалися говорити, що Росія - може, й проблемна країна, але ж в цілому нормальна, така ж, як інші. Ось у нас культура, спорт, досягнення в космосі тощо. Але зараз Росія зрозуміла, що це все вже не працює, оскільки її поведінка зробила її жахливо токсичною. І тому вони використовують тепер виключно палку – погрозу ядерної війни, шантаж припинення енергопоставок тощо» (Короткий, 2022). Натомість Україна, як наголосив А. Шеховцов, продемонструвала полярно протилежні підходи у просуванні своїх інтересів через «м'яку силу». У контексті військової агресії Російської Федерації публічна дипломатія України продемонструвала безпрецедентну ефективність, забезпечивши Україні перевагу в глобальній інформаційній війні. Міжнародна спільнота, зокрема країни Заходу, виявляє значно більшу довіру до українського наративу та дискурсу, ніж до російського. Цей успіх базується на кількох елементах «м'якої сили»:

1. Креативність та стійкість «українського духу».

Український підхід до комунікації вирізняється креативністю навіть у драматичні моменти. Ця хвиля національної креативності, що спостерігалася ще під час Помаранчевої революції та Революції Гідності, демонструє стійкість духу, яка викликає глибоку повагу та захоплення на Заході. Моральний дух, віра в себе та бажання перемагати є найважливішою складовою перемоги, що є несподіванкою для багатьох скептиків, які прогнозували швидку капітуляцію (Короткий, 2022). В умовах триваючої повномасштабної війни, що вимагає переосмислення, культура набуває стратегічного значення, виходячи за межі лише основи національної ідентичності та перетворюючись на потужний символ української незламності. Культура виконує життєво важливу функцію соціальної консолідації, будучи простором, що ефективно «зшиває» українське суспільство всередині країни, а також зміцнює зв'язки із закордонними українцями та європейською спільнотою. На міжнародній арені український дух, виражений у культурі, є ключовою «м'якою силою», яка просуває українське бачення демократичних і західних цінностей світовій громадськості. Культурна дипломатія активно використовується як інструмент боротьби за справедливий мир, імплементацію Формули миру та мобілізацію необхідної збройної й фінансової підтримки від міжнародних партнерів (Укрінформ, 2024). Таким чином, у час війни культура є не лише символом стійкості народу, але й стратегічним ресурсом, який після перемоги стане критичною основою для національного відновлення та розвитку.

Зокрема, 13 вересня 2024 р. розпочала свою роботу культурна платформа «Україна відкрита світу». Мета цього заходу, організованого за підтримки Офісу Президента України та Міністерства культури та стратегічних комунікацій, полягає у пошуку та напрацюванні ефективних шляхів популяризації української культури на міжнародній арені. Платформа складається з кількох дискусійних модулів, присвячених кінематографу, культурній дипломатії та промоції. Основний акцент зосереджений на демонстрації того, як українська культура вже інтегрована у світовий контекст, а також на важливості активного поширення національних нарративів через міжнародні культурні майданчики. Міністр культури та стратегічних комунікацій Микола Точицький підкреслив, що війна вимагає нового підходу до культури, розглядаючи її не лише як основу ідентичності, але і як зброю. Він зазначив, що культура виступає «нитками», які зшивають українське суспільство всередині країни, із закордонними українцями та європейською спільнотою; що справедливий мир можливий через збереження культурної ідентичності, підкреслюючи, що українці в окопах воюють за спільні європейські цінності, захищаючи європейський дух. Заступниця Керівника Офісу Президента України Олена Ковальська зазначила, що українська культура є голосом країни у світі, а її діячі – це амбасадори, які здатні доносити правду про події універсальною, емоційною мовою мистецтва. У роботі платформи взяв участь відомий американський актор Майкл Дуглас. Він висловив захоплення мужністю та єднанням українського народу, підтвердивши підтримку з боку західного світу. Актор також наголосив на важливості якнайшвидшого завершення війни та висловив віру у позитивне вирішення питання надання Україні далекобійної зброї. Серед інших учасників були представники культурних інститутів іноземних країн, українських національних та комунальних закладів культури, а також послы низки країн (зокрема, Японії, Італії, Бельгії, Сполученого Королівства). Спільна робота учасників була спрямована на пошук відповідей на такі питання, як залучення міжнародних інвестицій у культурні проекти та створення успішних культурних кейсів для експорту (Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, 2024).

У публічній дипломатії України активно використовується національні культурні та спортивні досягнення для формування потужного міжнародного бренду. Інструменти «м'якої сили» охоплюють як візуальне мистецтво (Олександр Ройтбурд, Марія Приймаченко, візуальний проект «Нарбут XXI»), так і музичні та освітні ініціативи. Серед них: міжнародно визнані виступи гурту «ДахаБраха», різдвяний концерт світової та української класики від LvivMozArt, музична збірка «Звуки Чорнобиля», а також цифрові проекти на кшталт онлайн-курсу «Україна: історія, культура та ідентичність» та впровадження україномовних гідів у глобальних музеях. Спортивна та культурна дипломатія, представлена тріумфами на боксерському рингу (брати Клички, Олександр Усик, Денис Берінчик) та перемогами на «Євробаченні», кінематографічною премією «Оскар» за документальний фільм «20 днів у Маріуполі» також значно підвищують впізнаваність і позитивне сприйняття України серед європейської та світової аудиторії (Луценко, 2024; Смержевська, 2023).

Таким чином, «м'яка сила» України виявилася надзвичайно ефективним інструментом у протидії російській агресії, забезпечивши країні перевагу в глобальній інформаційній війні та значно вищий рівень довіри міжнародної спільноти до українського нарративу. Цей успіх ґрунтується на стійкості та креативності українського духу, який трансформує культуру з основи ідентичності у стратегічний ресурс і «зброю». Завдяки публічній дипломатії, культура виконує ключову функцію консолідації суспільства та просування бренду України на міжнародній арені.

2. Лідерство Президента як модель публічної дипломатії:

Публічна поведінка Президента України Володимира Зеленського полярно відрізняється від формату публічності диктатора країни-агресора Владіміра Путіна. Практика прямих зустрічей В. Зеленського з людьми, на противагу ізольованій поведінці керівництва країни-агресора, створила образ сміливого, відкритого та близького до народу лідера. Це стало потужним інструментом формування позитивного іміджу держави. Також важливими є відвідування ним, разом з дружиною Оленою Зеленською, різноманітних культурних заходів, пов'язаних з ідентичністю України та її презентацією як всередині країни, так і за кордоном. Наприклад, у Києві у березні-квітні 2024 р. в Українському домі на Європейській площі тривала знакова та масштабна для України виставка, присвячена творчості видатної художниці Алли Горської, під назвою «Алла Горська. Боривітер». Назва експозиції походить від назви мозаїки, яку художниця створювала разом із колегами в Маріуполі. Цей вибір назви глибоко символічно характеризує саму мисткиню, оскільки її творчість і принципи продовжують протистояти московському тоталітаризму та його спробам знищити українську ідентичність. Актуальність та драматизм такої опозиції підкреслюється тим, що навіть у сучасних умовах російська зброя пошкодила мозаїки А. Горської у тимчасово окупованому українському Маріуполі. Таким чином, виставка є не лише вагомим мистецьким подієм, але й потужним символом незламності української культурної спадщини та українського народу, що чинить опір країні-агресору Росії. На жаль, найбільш помітна частина творчого доробку А. Горської, її великі настінні мозаїки, які завжди створювалися в команді, зазнала найбільших втрат. Значна частина спадщини Горської-монументалістки практично втрачена, оскільки більшість її робіт на Сході України опинилися у тимчасовій російській окупації ще з 2014 р. Виставка в Українському домі була організована таким чином, щоб відтворити масштаб втраченого та підкреслити значимість збереженого. Центральним елементом, що об'єднує два поверхи цієї найбільшої експозиції, є велика інсталяція мозаїки «Боривітер». Зображення стрімкого диво-птаха виконано на широких тканинних стрічках, що здіймаються аж до купола будівлі. У вхідному просторі розміщені фотографії мозаїк Маріуполя, які слугують візуальним нагадуванням про втрачену спадщину (Самченко, 2024).

Президент В. Зеленський разом із дружиною Оленою відвідали виставку «Алла Горська. Боривітер». Подружжя Зеленських поділилося своїми враженнями, підкресливши глибокий історичний та особистісний вимір експозиції: «Побувавши тут, відчуваєш, чому це більше ніж виставка. Бо драматична доля творів невіддільна від долі авторки. Алла Горська була не тільки художницею, а й правозахисницею. Радянська влада нищила її роботи, художницю викликали на допити в КДБ, мисткиню виключили зі Спілки художників. І тому не дивно, що в її вбивстві сучасники вбачали помсту радянських спецслужб» (Президент України, 2024).

Таким чином, візит Президента України разом з дружиною на виставку став не лише даниною пам'яті мисткині, але й підтвердженням зв'язку її трагічної долі та мистецької спадщини з боротьбою за українську ідентичність і права людини проти тоталітарного режиму. Що є важливим прикладом «м'якої сили» у публічній дипломатії для представлення України на міжнародній арені. Адже події, пов'язані із виставкою, широко висвітлювалися у медіа. А також популяризація культурної спадщини А. Горської набула міжнародного масштабу. Її монументальні твори, сміливі художні рішення та трагічна доля, пов'язана з боротьбою проти радянського режиму, привертають увагу світової спільноти до історії українського опору та культурної ідентичності. Через міжнародні виставки, публікації та дослідження творчості А. Горської, Україна демонструє світові свою глибоку мистецьку традицію, а також

цінності свободи та права людини, які є універсально зрозумілими. Таким чином, культурна спадщина А. Горської стає не лише частиною світового мистецького контексту, а й інструментом для формування позитивного іміджу України як країни з багатою культурою, готової захищати свої національні та демократичні ідеали.

12 червня 2024 р. на Майдані Незалежності у Києві відбулася презентація відтвореної мозаїки «Боривітер» А. Горської. Цей знаковий твір було пошкоджено російськими військовими у березні 2022 р. в окупованому Маріуполі. Над відновленням мозаїчного панно працювала команда з 15 художників та художниць під кураторством культурної менеджерки Насті Іщенко та Олени Зарецької, керівниці Фонду Алли Горської та Віктора Зарецького, яка є онукою митців. Відтворена мозаїка експонувалася у Києві до 22 червня, після чого розпочала своє турне іншими містами України та Європи. Відтворена монументальна «Боривітер» має розмір, ідентичний оригіналу, 18 квадратних метрів і була ретельно складена з матеріалів, які використовувала й сама А. Горська разом з колегами, включаючи шматочки смальти, кераміки, алюмінію та ложок. Найбільшим викликом під час відтворення мозаїчного панно стало забезпечення його мобільності. Була розроблена унікальна конструкція, що дозволила транспортувати твір для подальшого турне Україною та світом. У рамках проєкту було створено дві копії мозаїки «Боривітер». Другу копію розділили на 1250 фрагментів, які були запропоновані до придбання в рамках благодійної акції. Мета ініціативи мала партисипативний характер, що дозволило кожному покупцеві стати «хранителем Боривітра» і зробити внесок у майбутнє відновлення легендарного творіння А. Горської у звільненому Маріуполі. Увесь наклад із 1250 фрагментів було розпродано протягом доби (Лобанок, 2025).

Відтворена мозаїка «Боривітер» розпочала своє європейське турне з Лондона. Урочисте відкриття панно на всесвітньо відомій Трафальгарській площі здійснив український боксер Олександр Усик. Співзасновниця ГО Ukraine Wow, Ярослава Гресь, яка брала участь у створенні копії, висловила думку, що поява «Боривітра» на Трафальгарській площі, де йому аплодують люди з усього світу, перетворила його на символ української свободи та волі. Проєкт презентації мозаїки на Трафальгарській площі отримав значну підтримку від міжнародних діячів. Зокрема, у відкритті брав участь відомий британський підприємець сер Річард Бренсон. Р. Бренсон прокоментував цю подію, наголосивши, що боротьба українського народу є захистом не лише власного суверенітету та ідентичності, але й демократії, свободи та верховенства права в цілому. Він підкреслив необхідність визнання постійної жертви, яку приносять українці, та важливості їхньої підтримки у відновленні культури, домівок і життя. На відкритті також були присутні впливові британські представники, зокрема заступниця мера Лондона з питань культури та креативних індустрій Джастін Саймонс та голова парламентської групи у справах України Алекс Собел. Подія мала виразний благодійний характер: під час презентації тривав збір коштів, спрямований на відновлення житла для 64 українських сімей, які втратили свої домівки внаслідок російсько-української війни (Заблоцька, 2025).

Цей безпрецедентний рівень культурної публічної дипломатії є вкрай необхідним в умовах повномасштабної війни, оскільки він прямо впливає на стійкість міжнародної підтримки. Використання «м'якої сили» через культурні та медійні канали дозволяє Україні утримувати увагу світової спільноти, мобілізувати зовнішню допомогу та ефективно протистояти дезінформаційним кампаніям агресора, забезпечуючи постійну легітимність української позиції на глобальній арені.

Публічна дипломатія України, що для прикладу продемонстрована через візит Президента України та Першої леді на знакову виставку А. Горської та подальше

міжнародне турне відтвореної мозаїки «Борівітер», є прикладом високоорганізованої та емоційно насиченої «м'якої сили» в умовах війни. Напевно, не випадково саме Лондон став першою європейською столицею у міжнародному турне мозаїки «Борівітер. *По-перше*, Великобританія має давні та успішні традиції «м'якої сили» через інституції, як-от British Council та BBC World Service. Її підхід є систематичним та комплексним, спрямованим на формування довгострокового та позитивного іміджу країни у світі через культуру, освіту, цінності та мову. Британська модель слугує еталоном того, як державні та недержавні структури можуть ефективно співпрацювати для досягнення цілей публічної дипломатії, що є важливим уроком для України. *По-друге*, презентація відтвореної мозаїки «Борівітер» саме в Лондоні (на Трафальгарській площі) з безпрецедентною підтримкою британських та міжнародних діячів (як-от сер Річард Бренсон) підкреслює стратегічну важливість Великої Британії як ключового союзника України на сучасному етапі.

Велика Британія є одним із визнаних світових лідерів у використанні «м'якої сили», усвідомлюючи її важливість для реалізації зовнішньополітичних інтересів. Влада країни приділяє значну увагу зміцненню інституційних основ і підвищенню ефективності цієї політики. Політична воля щодо зміцнення «м'якої сили» знайшла своє відображення у створенні спеціалізованого органу: 26 травня 2013 р. в межах парламенту було засновано Комітет із «м'якої сили» та впливу Великобританії (The Committee on Soft Power and the UK's Influence). Цей крок засвідчив пріоритетність даного напрямку для уряду. Хоча цілі політики «м'якої сили» не фіксуються в єдиному концептуальному документі, вони були озвучені у низці виступів Міністра закордонних справ країни (2013 р.) і залишаються актуальними досі. Реалізація політики публічної дипломатії у Великобританії здійснюється через кілька основних інструментів, які доповнюють активну участь країни у діяльності міжнародних організацій: Британську Раду (British Council), центральний інститут, що займається культурно-гуманітарним співробітництвом; Телерадіомовну корпорацію BBC, що визначена як основний інструмент забезпечення впливу Великої Британії у світі та фронтмен у просуванні британських цінностей за межі країни. Значна частина публічної дипломатії реалізується за допомогою неурядових організацій, які отримують фінансування від уряду. Ці організації зберігають свободу від прямого політичного впливу під час прийняття рішень. Водночас вони працюють за чіткими механізмами підзвітності та оцінки результатів. Такий підхід забезпечує ефективне витрачання коштів та прозорість процесів міжнародного співробітництва. Особливою рисою британської моделі «м'якої сили» є ієрархія інтересів на міжнародній арені. Аналіз політики країни у різних регіонах світу демонструє пріоритетність економічних і ділових зв'язків порівняно з культурними, освітніми та гуманітарними напрямками. Водночас, Велика Британія активно використовує свої історично сформовані переваги, пов'язані з глобальною поширеністю та популярністю англійської мови. У зв'язку з цим, політика просування англійської мови є надзвичайно важливою і пріоритетною частиною культурного співробітництва. Активність суб'єктів британської «м'якої сили» у різних країнах є системною. Водночас чітко простежується акцент публічної дипломатії Великої Британії на розвитку ділових зв'язків, громадській дипломатії та сприянні міжнародному розвитку. Це відповідає загальній стратегії країни, спрямованій на пріоритетну реалізацію економічних і геополітичних завдань (Лялька, 2020).

Велика Британія залишається визнаним світовим лідером у використанні «м'якої сили», незважаючи на вихід із Європейського Союзу. Вона активно переосмислює свою глобальну роль, покладаючись на інструменти, які формувалися десятиліттями. Велика Британія, подібно до ЄС, бере активну участь у просуванні ідей демократії,

прав людини та сталого розвитку, реалізуючи спільні наукові проекти. Крім того, вона демонструє прихильність до європейських цінностей та стратегічних партнерств, активно підтримуючи Україну в її євроінтеграційних процесах шляхом надання експертної допомоги та сприяння економічному розвитку. Таким чином, британська «м'яка сила» ґрунтується на синергії інституціоналізованої культурної дипломатії, медійного впливу та використання історично сформованих багатосторонніх платформ, що дозволяє їй зберігати значний глобальний вплив.

Отож, аналіз державної політики «м'якої сили» Великої Британії дозволяє виділити низку її характерних особливостей: по-перше, існує чітке прагнення відштовхуватися від уже наявних переваг і максимально використовувати наявні інструменти та механізми; по-друге, влада здійснює часткове делегування обов'язків у цій сфері недержавним акторам, які беруть участь у поширенні «м'якої сили» та прагнуть дистанціюватися від держави у роботі за низкою напрямків. Крім того, політика «м'якої сили» розглядається як стратегія, а не тактика, тобто акцент робиться на довгостроковій та послідовній реалізації всього комплексу заходів, а не на окремі короткотермінові проекти. Британський уряд прагне використовувати «м'яку силу» для підвищення безпеки та добробуту своїх громадян, а також для того, щоб у певній мірі дистанціюватися від впливу США та Європейського Союзу, створюючи впізнаваний та відмінний національний образ Великої Британії (Климчук, 2023, с. 247).

Таким чином, у сучасному глобалізованому світі, де інформація та сприйняття є потужними важелями впливу, ефективна зовнішня політика держави неможлива без майстерного поєднання «жорсткої сили» (військової та економічної могутності) та «м'якої сили» (здатності приваблювати та переконувати). Як доводить аналіз українського досвіду, публічна дипломатія, що ґрунтується на принципах міжнародного права, є вирішальним інструментом цієї «м'якої сили». Вона дозволяє Україні, через креативність, лідерську комунікацію та культурні кейси (як-от «Борівітер»), не лише безпосередньо комунікувати з іноземною аудиторією, але й ефективно протистояти дезінформації, мобілізувати міжнародну підтримку та забезпечувати легітимність своїх позицій на глобальній арені. Це підтверджує, що успішне відстоювання національних інтересів у XXI ст. вимагає не лише потужної армії та економіки, а й стратегічного використання культурного, ідеологічного та медійного впливу, у чому Україна демонструє уроки ефективності, гідні вивчення та співпраці з такими еталонними партнерами, як Великобританія.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасне розуміння «сили» в міжнародних відносинах є дихотомічним, включаючи як «жорстку силу», так і «м'яку силу», причому ефективність останньої залежить від потенціалу першої.

Встановлено, що публічна дипломатія є найбільш ефективним механізмом реалізації «м'якої сили» для формування позитивного міжнародного іміджу, мобілізації зовнішньої допомоги та протидії гібридним загрозам. Досвід України засвідчив, що креативність, стійкість духу та відкрите лідерство Президента України трансформують національну культуру у стратегічний ресурс, забезпечуючи Україні перевагу в глобальній інформаційній війні та значно вищий рівень довіри міжнародної спільноти. Культурна дипломатія виконує не лише функцію просування ідентичності, а й соціальної консолідації всередині країни та мобілізаційну функцію на міжнародній арені (збір коштів, залучення політичної підтримки).

Огляд політики Великої Британії демонструє, що її «м'яка сила» є довгостроковою стратегією, яка базується на системному делегуванні повноважень недержавним акторам (*British Council, BBC*), використанні історичних переваг (англійська мова) та пріоритетності економічних цілей, що є важливим уроком для

України. Партнерство з Великобританією, як впливовим політичним союзником, є вкрай важливим для України задля забезпечення сталості міжнародної підтримки та поглиблення культурно-політичної співпраці.

Перспективи подальших досліджень у сфері публічної дипломатії та «м'якої сили» мають бути зосереджені на поглибленому вивченні взаємодії державних і недержавних акторів та адаптації стратегій до нових геополітичних і технологічних реалій, зокрема. через вплив ШІ. Також. на наш погляд, є актуальним аналіз використання публічної дипломатії як інструменту, що прискорює євроінтеграційні процеси України, зокрема у сфері освіти, науки та культури, сприяючи гармонізації українських цінностей із загальноєвропейським дискурсом.

Бібліографічний список

- Ємець, В. 2023. Публічна дипломатія як інструмент формування іміджу України в умовах повномасштабної війни. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*, 46, с. 291-296. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.36> [Дата звернення 11 листопада 2025].
- Єремєєва, І. 2021. Практичні аспекти формування міжнародного іміджу держави. *Регіональні студії*, 24, с. 123- 127. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.24.17> [Дата звернення 14 листопада 2025].
- Заблоцька, О., 2025. Усик презентував у Лондоні відтворену мозаїку «Борівітер» Алли Горської. *Суспільне. Культура*. 14 липня. [онлайн] Доступно: <https://suspilne.media/culture/1066565-usik-prezentuvav-u-londoni-vidtvorenu-mozajku-boriviter-alli-gorskoi/> [Дата звернення 17 листопада 2025].
- Климчук, І., 2023. Особливості реалізації «м'якої сили» у зовнішній політиці Великої Британії на сучасному етапі. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*, 48, с. 246-251. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.30> [Дата звернення 13 листопада 2025].
- Короткий, В., 2022. Антон Шеховцов, політолог, директор Центру демократичних принципів (Відень): путін сам не зупиниться, його можна лише зупинити. *Укрінформ*, 10 листопада. Доступно: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3611384-anton-sehovcov-politolog-direktor-centru-democraticnih-principiv-viden.html> [Дата звернення 17 листопада 2025].
- Кравчук, Н., Луцишин, О. та Андрощук, Д., 2025. Публічна дипломатія як стратегічний імператив зміцнення конкурентоспроможності держави в умовах трансформації світового порядку. *Empirio*, 2(1), с. 78-91. DOI: <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.78-91> Доступно: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/33961> [Дата звернення 16 листопада 2025].
- Лобанок, Д., 2025. Це свобода, перемога та легкість: у Києві показали відтворену мозаїку видатної мисткині Алли Горської. *Українська правда*, 13 червня. [онлайн] Доступно: <https://life.pravda.com.ua/culture/u-kiyevi-pokazali-vidtvorenu-mozajiku-vidatnoji-mistkini-alli-gorskoji-308642/> [Дата звернення 13 листопада 2025].
- Луценко, Є., 2024. Історична перемога: «20 днів у Маріуполі» отримали «Оскар» за найкращий документальний фільм. *Суспільне. Культура*, 11 березня. [онлайн] Доступно: <https://suspilne.media/culture/702656-20-dniv-u-mariupoli-otrimav-oskar-za-najkrasij-dokumentalnij-film/> [Дата звернення 17 листопада 2025].
- Лялька, Ю., 2020. Еволюція інструментарію «публічної дипломатії» Великої Британії (2010–2015 роки). *Політикус*, 1, с. 58-62. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020.1.09> [Дата звернення 10 листопада 2025].

- Міністерство культури та стратегічних комунікацій України (2024) «УКРАЇНА ВІДКРИТА СВІТУ»: у Києві обговорили нові підходи до промоції української культури на міжнародній арені. Доступно за посиланням: <https://mincult.gov.ua/news/ukrayina-vidkryta-svitu-u-kyuevi-obgovoryly-novi-pidhody-do-promocziyi-ukrayinskoyi-kultury-na-mizhnarodnij-areni/> [Дата звернення 10 листопада 2025].
- Мірошниченко, Т., Писаревський, М., Бабічев, А. та Внуков, І., 2025. Роль публічної дипломатії у формуванні міжнародного іміджу держави. *Грааль науки*, 50, с. 377-383. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.21.03.2025.043> [Дата звернення 18 листопада 2025].
- Президент України, 2024. *Володимир та Олена Зеленські відвідали виставку «Алла Горська. Борівітер» у Києві.* [онлайн] Доступно: <<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-ta-olena-zelenski-vidvidali-vistavku-alla-gorska-b-89997>> [Дата звернення 14 листопада 2025].
- Савон, К., 2020. Вплив політики «м'якої сили» на імідж держави. *Актуальні проблеми політики*, 66, с. 112-117. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i66.715> [Дата звернення 16 листопада 2025].
- Самченко, В., 2024. «Алла Горська. Борівітер». *Укрінформ*, 21 березня.[онлайн] Доступно: <<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3843039-alla-gorska-boriviter.html>> [Дата звернення 17 листопада 2025].
- Сморжевська, О., 2023. Народня художня культура як бренд України. *Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (2 червня 2023 року) / за заг. ред. О.І. Пархоменко-Куцевіл. Переяслав, с. 271-272.*
- Укрінформ, 2024. *Культура під час війни є символом незламності, а після перемоги стане основою для відновлення – Точицький.* [онлайн] Доступно: <<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3905284-kultura-pid-cas-vijni-e-simvolom-nezlamnosti-a-pisla-peremogi-stane-osnovou-dla-vidnovlenna-tocickij.html>> [Дата звернення 11 листопада 2025].
- Цюрупа, М., 2007. Поняття «м'якої сили» держави та особливості її застосування в сучасній світовій політиці. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса*, 36, с. 47-49. Доступно: <<http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001118240>> [Дата звернення 14 листопада 2025].

References

- Klymchuk, I., 2023. Osoblyvosti realizatsii «miakoi syly» u zovnishnii politytsi Velykoi Brytanii na suchasnomu etapi. [Peculiarities of the implementation of “soft power” in the foreign policy of Great Britain at the present stage]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia: Filosofska-politologichni studii*, 48, с. 246-251. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.30> [Data zvernennia 13 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Korotkyi, V. 2022. Anton Shekhovtsov, politolog, dyrektor Tsentru demokratychnykh pryntsyviv (Viden): putin sam ne zupynytsia, yoho mozhna lyshe zupynyty. [Anton Shekhovtsov, political scientist, director of the Center for Democratic Principles (Vienna): Putin will not stop himself, he can only be stopped]. *Ukrinform*, 10 lystopada. [online] Available at: <<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3611384-anton-sehovcov-politolog-direktor-centru-demokratychnykh-pryncypiv-viden.html>> [Data zvernennia 17 lystopada 2025]. (in Ukrainian)

- Kravchuk, N., Lutsyshyn, O. and Androshchuk, D. 2025. Publichna dyplomatiia yak stratehichnyi imperatyv zmitsnennia konkurentospromozhnosti derzhavy v umovakh transformatsii svitovoho poriadku. [Public diplomacy as a strategic imperative for strengthening the competitiveness of the state in the context of the transformation of the world order]. *Empirio*, 2(1), s. 78-91. DOI: <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.78-91> Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/33961> [Data zvernennia 16 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Lialka, Yu., 2020. Evoliutsiia instrumentarii «publichnoi dyplomatii» Velykoi Brytanii (2010–2015 roky). [The evolution of the tools of «public diplomacy» of Great Britain (2010–2015)]. *Politykus*, 1, s. 58-62. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020.1.09> [Data zvernennia 10 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Lobanok, D., 2025. Tse svoboda, peremoha ta lehkost: u Kyievi pokazaly vidtvorenu mozaiku vydatnoi mystkyni Ally Horskoï. [This is freedom, victory and ease: a recreated mosaic by the outstanding artist Alla Gorska was shown in Kyiv]. *Ukrainska pravda*, 13 chervnia. [online] Available at: <https://life.pravda.com.ua/culture/u-kyievi-pokazali-vidtvorenu-mozajiku-vidatnoji-mistkini-alli-gorskoji-308642/> [Data zvernennia 13 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Lutsenko, Ye., 2024. Istorychna peremoha: «20 dniv u Mariupoli» otrymaly «Oskar» za naikrashchyi dokumentalnyi film. [Historic victory: «20 Days in Mariupol» received the «Oscar» for best documentary]. *Suspilne. Kultura*, 11 bereznia. [online] Available at: <https://suspilne.media/culture/702656-20-dniv-u-mariupoli-otrimav-oskar-zanajkrasij-dokumentalnij-film/> [Data zvernennia 17 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Ministerstvo kultury ta stratehichnykh komunikatsii Ukrainy (2024) ‘UKRAINA VIDKRYTA SVITU’: u Kyievi obhovoryly novi pidkhody do promotsii ukrainskoi kultury na mizhnarodnii areni [‘UKRAINE OPEN TO THE WORLD’: new approaches to the promotion of Ukrainian culture on the international arena were discussed in Kyiv]. Available at: <https://mincult.gov.ua/news/ukrayina-vidkryta-svitu-u-kyievi-obgovoryly-novi-pidhody-do-promocziyi-ukrayinskoyi-kultury-na-mizhnarodnij-areni/> [Data zvernennia 10 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Miroshnychenko, T., Pysarevskyi, M., Babichev, A. and Vnukov, I., 2025. Rol publichnoi dyplomatii u formuvannia mizhnarodnoho imidzhu derzhavy. [The role of public diplomacy in the formation of the international image of the state]. *Hraal nauky*, 50, s. 377-383. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.21.03.2025.043> [Data zvernennia 18 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Prezydent Ukrainy, 2024. Volodymyr ta Olena Zelenski vidvidaly vystavku «Alla Gorska. Boryviter» u Kyievi. p [Volodymyr and Olena Zelensky visited the exhibition «Alla Gorska. Boryviter» in Kyiv]. [online] Available at: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-ta-olena-zelenski-vidvidali-vistavku-alla-gorska-b-89997> [Data zvernennia 14 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Samchenko, V., 2024. «Alla Gorska. Boryviter». [«Alla Gorska. Boriviter»]. *Ukrinform*, 21 bereznia. [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3843039-alla-gorska-boriviter.html> [Data zvernennia 17 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Savon, K., 2020. Vplyv polityky «miakoi syly» na imidzh derzhavy. [The impact of soft power policy on the image of the state]. *Aktualni problemy polityky*, 66, s. 112-117. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i66.715> [Data zvernennia 16 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Smorzhevskia, O., 2023. Narodnia khudozhnia kultura yak brend Ukrainy. [Folk art culture as a brand of Ukraine]. *Suchasni aspekty reformuvannia systemy publichnoho upravlinnia v umovakh voiennoho chasu: materialy I Mizhnarodnoi nauko-*

- praktychnoi konferentsii (2 chervnia 2023 roku) / za zah. red. O.I. Parkhomenko-Kutsevil. Pereiaslav, p. 271-272. (in Ukrainian)*
- Tsiurupa, M., 2007. Poniattia «miakoi syly» derzhavy ta osoblyvosti yii zastosuvannya v suchasni svitovii politytsi. [The concept of «soft power» of the state and the features of its application in modern world politics]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen imeni I. F. Kurasa*, 36, s. 47-49. Available at: <<http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001118240>> [Data zvernennia 14 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Ukrinform, 2024. *Kultura pid chas viiny ye symvolom nezlamnosti, a pislia peremohy stane osnovoju dlia vidnovlennia – Tochytskyi [Culture during war is a symbol of invincibility, and after victory it will become the basis for restoration – Tochytskyi]*. 13 veresnia. [online] Available at: <<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3905284-kultura-pid-cas-vijni-e-simvolom-nezlamnosti-a-pisla-peremogi-stane-osnovou-dlia-vidnovlennia-tocickij.html>> [Data zvernennia 11 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Yemets, V., 2023. Publichna diplomatiia yak instrument formuvannya imidzhu Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi viiny. [Public Diplomacy as a Tool for Forming the Image of Ukraine in Conditions of Full-Scale War]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Filosofko-politolohiichni studii*, 46, c. 291-296. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.36> [Data zvernennia 11 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Yeremieieva, I., 2021. Praktychni aspekty formuvannya mizhnarodnoho imidzhu derzhavy. [Practical aspects of the formation of the international image of the state]. *Rehionalni studii*, 24, s. 123- 127. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.24.17> [Data zvernennia 14 lystopada 2025]. (in Ukrainian)
- Zablotska, O., 2025. Usyk prezentuvav u Londoni vidtvorenu mozaiku «Boryviter» Ally Horskoj. [Usyk presented the reproduced mosaic «Boriviter» by Alla Gorska in London]. *Suspilne. Kultura*, 14 lypnia. [online] Available at: <<https://suspilne.media/culture/1066565-usyk-prezentuvav-u-londoni-vidtvorenu-mozaiku-boriviter-alli-gorskoj/>> [Data zvernennia 17 lystopada 2025]. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 18.11.2025 р.

O. Banchuk-Petrosova,
O. Kravchenko,
V. Babina

PUBLIC DIPLOMACY AS A SOFT POWER TOOL IN FORMING A STATE'S INTERNATIONAL IMAGE

The relevance of the article is due to the need to rethink the category of «power» in the context of hybrid threats and global information confrontation. It has been established that the effectiveness of modern foreign policy depends on the skillful combination of «hard power» and «soft power», where public diplomacy acts as a decisive tool for ensuring the long-term legitimacy of the state's positions and mobilizing international support.

The purpose of the article is a comprehensive analysis of the role and mechanisms of public diplomacy as a key tool of «soft power» in the process of forming a positive international image of the state, with an emphasis on the experience of Ukraine and the United Kingdom.

Methods. The work uses general scientific methods of analysis and synthesis to structure theoretical approaches to the category of «power». A descriptive and comparative

method is used to compare models of public diplomacy of Ukraine and the United Kingdom. The case method was used for a detailed analysis of the effectiveness of Ukrainian «soft power» on the example of the leadership communication of the President of Ukraine and cultural diplomacy (reproduction of the mosaic «Boryviter» by A. Horska and its international tour).

Results. *It was found that Ukraine's «soft power» is based on creativity, fortitude and open leadership, which allowed the country to gain an advantage in the global information war. It was proven that cultural cases (such as the reproduction of «Boryviter») are a powerful tool of public diplomacy that mobilizes the international community around the values of freedom and law. The British model was analyzed, which is a long-term strategy based on institutional advantages (BBC, British Council) and delegation of powers to non-state actors, with a priority on economic and geopolitical tasks.*

Conclusions. *It is established that public diplomacy is a critically important strategic resource that transforms cultural identity into a weapon and tool of social consolidation. The strategic importance of deepening cooperation with Great Britain is substantiated, whose systematic support for cultural projects (such as the presentation of «Boryvitr» in Trafalgar Square in London) confirms its status as a key ally of Ukraine. The conclusion is made about the need to use the experience of the British model to create a long-term and accountable strategy for Ukrainian public diplomacy.*

Keywords: *Great Britain, international image of the State, cultural diplomacy, «soft power», political leadership, public diplomacy, Ukraine, international relations, diplomatic service, international security.*